

Жоба туралы қысқаша ақпарат

Жоба аты	АР27511345 «Зайсан ойпатының археологиялық ландшафттары: хронологиясы, кеңістіктік талдауы және шаруашылық жүйелері»
Жоба өзектілігі	Жоба археологиялық кешендер мен ландшафтарды кеңістіктік талдауға бағытталған кешенді сипатқа ие. Зерттеулер археологиялық ескерткіштердің әртүрлі түрлері (қоныстар мен жерлеу орындары; қоныстар мен ирригациялық құрылыстар; қалашықтар мен шағын қоныстар және т.б.) арасындағы кеңістіктік байланыстарды анықтауға, сондай-ақ олардың белгілі бір ландшафтық-топографиялық нишаларға сәйкестігін белгілеуге мүмкіндік береді. Шығыс Қазақстан археологиясы тарихи тұрғыдан «қорғандық» бағытта қалыптасқан, ал қоныстық және шаруашылық қызметке қатысты басқа да ескерткіштер өте әлсіз зерттелген. Жоба аясындағы зерттеулер осы олқылықтың орнын толтырып, қоныстардың құрылымы туралы, соның ішінде қалалық типтегі қоныстар мен егіншілік ескерткіштері жөнінде жаңа деректер алуға мүмкіндік береді.
Жоба мақсаты	Жобаның мақсаты - Зайсан қазаншұңқырының археологиялық ландшафттарының қалыптасу ерекшеліктерін зерттеу негізінде Алтай–Тарбағатай өңіріндегі тарихи-мәдени үдерістерді қайта жаңғырту.
Жоба міндеттері	1. Қолда бар деректерді жинақтау және жүйелеу. Жарияланған және мұрағаттық материалдар талданатын болады. 2. Далалық жұмыстар барысында жаңа материалдар алу. Алтай–Тарбағатай өңірінің көне ескерткіштерін зерттеу тәжірибесі ескерткіштердің әртүрлі типтерінің зерттелу деңгейінің біркелкі еместігі мәселесін айқындауға мүмкіндік береді. Тарихи тұрғыдан зерттеушілердің назары негізінен жерлеу ескерткіштерін, әсіресе сақ дәуірінің қорғандарын зерттеуге бағытталған. Осыған байланысты қоныстық және фортификациялық нысандар, сондай-ақ шаруашылық қызметке қатысты басқа кешендер бойынша деректер жеткіліксіз. Сондықтан далалық жұмыстарды дәл осы ескерткіштер бойынша материал жинақтауға бағыттау жоспарлануда. Далалық жұмыстар барысында жаратылыстану-ғылыми зерттеулер үшін үлгілер іріктеліп, ескерткіштердің кеңістіктік сипаттамалары бойынша деректер жинақталады. 3. Үлгілерді зертханалық зерттеу. Археологиялық ландшафтарды зерттеудің көптеген мәселелерін пәнаралық тәсілді қолданбай шешу мүмкін емес. Сондықтан нысандарды мерзімдеу, шаруашылық қызмет ерекшеліктерін анықтау және аумақты пайдалануды реконструкциялау үшін жаратылыстану ғылымдарының кешенді әдістері қолданылатын болады. 4. Алынған деректерді жинақтау. Зерттеу нәтижелері қорытындыланып, бірыңғай деректер базасы мен

	геоақпараттық жүйеге енгізіледі. Бұл Зайсан қазаншұңқырының археологиялық ландшафттарының қалыптасуы мен дамуының заңдылықтары туралы тұжырымдар жасауға мүмкіндік береді. 5. Алынған нәтижелерді жариялау және ғылыми зерттеулерді насихаттау. Зерттеудің аралық және қорытынды нәтижелері ғылыми жарияланымдар және ғылыми-практикалық конференциялардағы баяндамалар түрінде ғылыми айналымға енгізілетін болады.
Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер	Жоба бойынша барлық кезеңге күтілетін нәтижелер: 1. Зайсан қазаншұңқыры мен оған іргелес аумақтардағы археологиялық зерттеулер тарихы бойынша толық мәліметтер және зерттеу аймағындағы белгілі көне ескерткіштер туралы ақпарат жинақталады. 2. Зайсан қазаншұңқырындағы Қара Ертіс өзенінің оң жағалауының жергілікті учаскесіне жаппай барлау жүргізіледі. 3. Қоныстық типтегі ескерткіштердің мерзімдемесі нақтыланады. 4. Шаруашылық типтегі ескерткіштер және қоныстар мен қалашықтардың құрылымы туралы жаңа деректер алынады. 5. Жоба аясында Зайсан қазаншұңқырында жүргізілген далалық зерттеулер нәтижесінде оның жүзеге асырылу кезеңінде 30 археологиялық ескерткішке паспорттар жасалады. 6. Келесі жарияланымдар дайындалады: кемінде 1 (бір) мақала немесе шолу Social Science Citation Index дерекқорында индекстелетін және Web of Science базасында импакт-фактор бойынша 1 (бірінші) немесе 2 (екінші) квартильге кіретін ғылыми басылымда және (немесе) Scopus базасында CiteScore бойынша кемінде 60 (алпыс) процентиль көрсеткіші бар журналда, сондай-ақ КОКНВО-ның 1 және 2 тізімдеріне енгізілген рецензияланатын шетелдік немесе отандық басылымдарда кемінде 3 (үш) мақала және (немесе) шолу жарияланады. Жобаны іске асырудың бірінші жылында (2025) қол жеткізілген нәтижелер: 1. Зайсан қазаншұңқыры мен оған іргелес аумақтардағы археологиялық зерттеулер тарихы бойынша толық мәліметтер және зерттеу аймағындағы белгілі көне ескерткіштер туралы ақпарат жинақталды. 2. Қалжыр өзенінің (Қара Ертістің оң жақ саласы) сол жағалауындағы жергілікті учаскеге барлау жүргізілді. 3. Біржан қалашығы мен Жінішкесу қонысының мерзімдемесі анықталып, Қалжыр және Сарыжыра қалашықтарының хронологиясы нақтыланды. 4. Ескерткіштердің жоспарлары түсіріліп, жергілікті қазба жұмыстары жүргізілді, археологиялық материалдар алынды және үлгілерді зерттеу бойынша зертханалық қорытындылар жасалды. 5. 10 археологиялық ескерткіш толық тіркелді. 6. Рецензияланатын ғылыми журналда жариялау үшін мақала қолжазбасы дайындалды.

Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және сәйкес профильдерге сілтемелер	Константинов Никита Александрович <i>Scopus Author ID:</i> 56108268400 https://drive.google.com/file/d/1RyVcL7o24COBee0ItVpoluJDUBKYpSp/view?usp=drive_link <i>Researcher ID:</i> C-1141-2013 https://www.webofscience.com/wos/author/record/562152 <i>ORCID:</i> https://orcid.org/0000-0002-8897-8454 Бесетаев Бауыржан Берканович <i>Scopus Author ID:</i> 57196189999 https://drive.google.com/file/d/1sd6E9Of_fw0GTvw71McU_EtA65SL-O72/view?usp=drive_link <i>Researcher ID:</i> AAD-5984-2019 https://www.webofscience.com/wos/author/record/2097955 <i>ORCID:</i> https://orcid.org/0000-0002-7993-5612 Сагындыкова Сымбат Темиргалиевна <i>Scopus Author ID:</i> 57753438600 https://drive.google.com/file/d/1TLO5YSbmXEtcIYELH3SM00yyVimH_Rz/view?usp=drive_link <i>Researcher ID:</i> HNM-6660-2023 https://www.webofscience.com/wos/author/record/38526844 <i>ORCID:</i> https://orcid.org/0000-0003-2202-214X Айтқали Азат Қалыұлы <i>Scopus Author ID:</i> 57752520900 https://drive.google.com/file/d/1Y2CII56lqEcQ_fERf0uZPMUYWJWPXToc/view?usp=drive_link <i>Researcher ID:</i> KBB-0353-2024 https://www.webofscience.com/wos/author/record/54671032 <i>ORCID:</i> https://orcid.org/0000-0002-2476-3999 Водясов Евгений Вячеславович <i>Scopus Author ID:</i> 56437756300 https://drive.google.com/file/d/1CsnCZMmEKSQGs0s6liky2Mfz54SlTj3/view?usp=drive_link <i>Researcher ID:</i> L-9546-2016 https://www.webofscience.com/wos/author/record/307974 <i>ORCID:</i> https://orcid.org/0000-0003-2277-2274 Константинова Евгения Александровна <i>Scopus Author ID:</i> 56680906200 https://drive.google.com/file/d/1F1_65H-wPNiAAik_gp1IyvWFMszW3lm_/view?usp=drive_link <i>Researcher ID:</i> FFC-1103-2022 https://www.webofscience.com/wos/author/record/23901498
Қолдану	Жоба бойынша алынған нәтижелер тарихи-мәдени мұраны қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруда пайдаланылуы мүмкін. Олар сондай-ақ тарих және археология бойынша оқу бағдарламаларын жаңарту барысында білім беру үдерісінде қолданылады. Сонымен қатар, нәтижелерді туристік салада экскурсиялық маршруттарды әзірлеу кезінде қолдануға болады.
Приоритет в сравнении с реальными аналогами	Жеке археологиялық орындарды зерттеу ғана емес, Зайсан бассейнінің археологиялық ландшафттарын кешенді талдау. Негізінен жерлеу кешендеріне бағытталған алдыңғы зерттеулерден айырмашылығы, жоба ескерткіштердің барлық түрлерін (елді мекендер,

	қалашықтар, суару және шаруашылық объектілері) және олардың кеңістіктік байланыстарын қамтиды. Сонымен қатар, ГАЗ талдауы және пәнаралық әдістер қолданылады, бұл ескерткіштердің хронологиясын дәлірек қалпына келтіруге және аумақты игеру жүйесін сипаттауға мүмкіндік береді.
Жарияланымдар тізімі (URL, DOI көрсетілген)	Омаров Г.К., Бесетаев Б.Б., Константинов Н.А., Сагындыкова С.Т. Результаты археологических исследований Алтайской археологической экспедиции в 2024 г. // XVII Оразбаев оқулары: халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары (Алматы қ., 25-26 сәуір 2025 ж.) / Жауапты ред. Р.С. Жуматаев. Алматы: Қазақ университеті, 2025. 9-17 бб. https://drive.google.com/file/d/1GF1rMnWGOpXH7sKYtyn03W32RVXDcwuG/view?usp=drive_link
Патент туралы ақпарат	жоқ